

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА НАДЕЖНОСТТА НА ВОДОПОДАВАНЕТО ОТ ВОДОИЗТОЧНИЦИТЕ В РАЙОНА НА ГОРЕН ИСКЪР

Игор Няголов - Департамент "Управление и използване на води"

Питейното водоснабдяване на гр. София има дълга история и значително развитие главно през първата половина на 20-ти век. Започвайки с витошките водо-хващания, яз. "Бели Искър" и Рилския водопровод, днес имаме водностопанска система (ВС) "Искър" с яз. "Искър" и две ПСПВ Панчарево и Бистрица.

При ВС "Искър" основното водохранилище е планирано и проектирано за:

- производство на електроенергия;
  - индустриално и питейно водоснабдяване;
  - оводняване коритата на софийските реки
- напоояване

Още по време на строителството на яз. "Искър" започват изследвания за използването му като основен водоснабдителен източник, не само поради доброто качество на водата, а главно поради разширяването на гр.София. Построени са много хидротехнически съоръжения и днес яз "Искър" е основен питеен водоизточник гр. София.

Ако се направи кратка оценка на ВС "Искър" тя е:

- Системата е **добре планирана**;
- Системата е **добре проектирана**.

Остава да се насочат усилията към **добро управление** на системата за повишаване на ефективността ѝ..

Ефективното управление на една система зависи от много елементи, започвайки с физическите и технически възможности на хидротехническите съоръжения и оборудване. Нека разгледаме този въпрос от друга гледна точка:

- Налични водни ресурси;**
- Режим на водопотреблението**
- Възможните компромиси между отделните водопотребители.**

На кои от посочените елементи може да се въздейства?

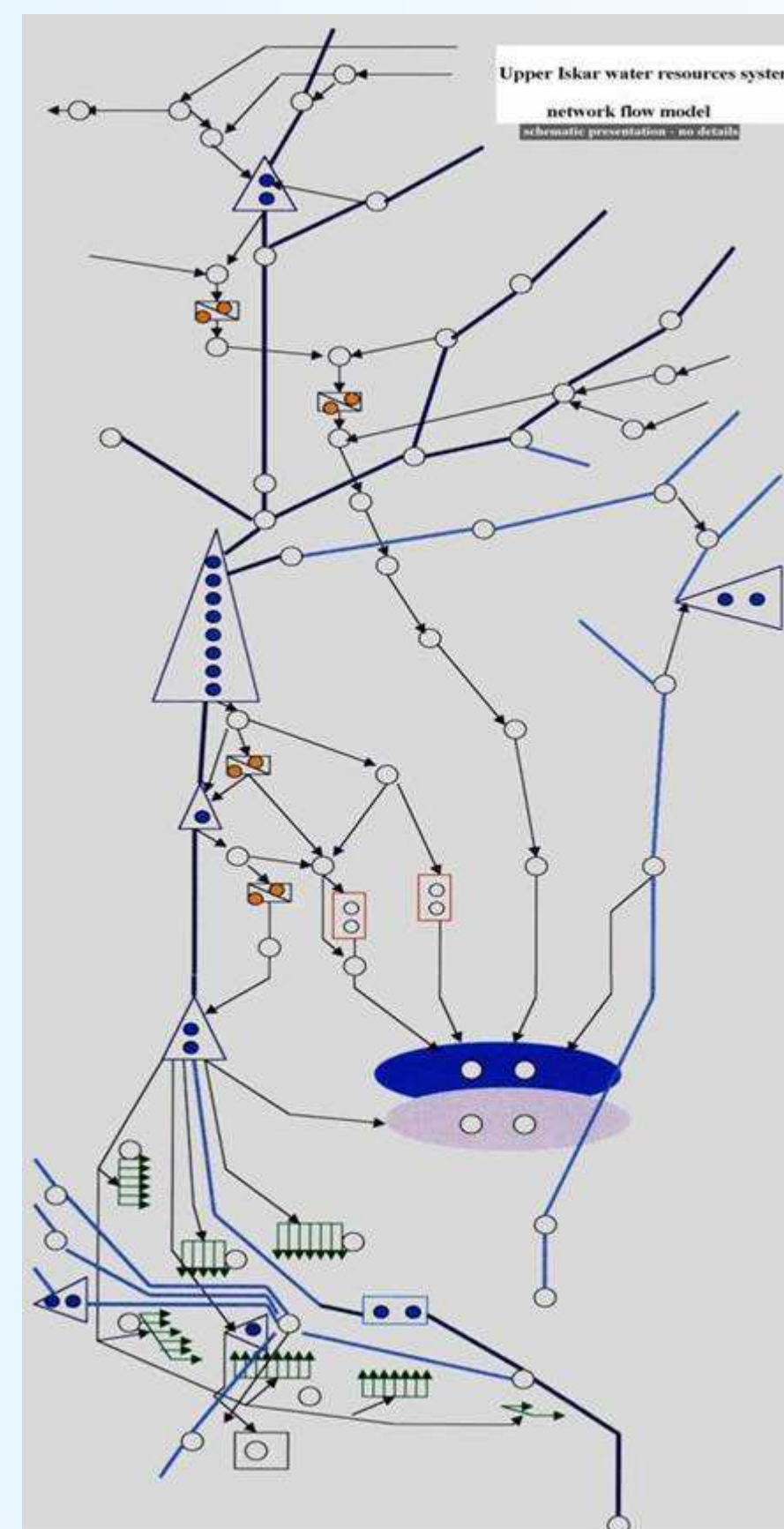
Има възможности да се въздейства на всички посочени елементи.

- Наличните водни ресурси – прехвърляне на води например, нови източници...*
- Режима на водопотребление – чрез технически, икономически и нормативни мерки.*
- Управлението – акумулиране на водни обеми за подобряване (дори пълно гарантиране) на приоритетни водопотребители.*

Цената на споменатите въздействия е различна. Има и отрицателни последици и загуби за отделни водопотребители.

Една възможност за подпомагане на вземането на решения при управлението на тази ВС е приложението на подходящ имитационен модел. Подобен модел и негови приложения създават условия за гъвкава и бърза оценка на различни сценарии свързани с:

- Водните ресурси (налични, очаквани);
  - Водопотреблението (очаквано)
  - Управлението (акумулиране на различни водни обеми, качество на прогнози,...).
  - Управление при дефицитни условия, както и в условията на високи води – и двата случая **ситуации на воден стрес**.
- Създават се възможности за симулиране на технически аварии и лошо функциониране на отделни съоръжения или групи от тях.

Имитационен модел и приложение са разработени за извършване на посоченото - симулация на различни сценарии и ситуации. Моделът описва главните и важни характеристики на ВС "Искър".

ВС "Искър" се представя чрез мрежови модел. Използва се месечен интервал на дискретизация - практика в МОСВ.

Разработено е приложение на модела като СПВР при управлението ѝ.

Използва се двуетапна процедура за подпомагане на вземането на решение.

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРОЦЕДУРАТА ЗА ОСЕМГОДИШЕН ПЕРИОД ПРИ РАЗЛИЧНИ ПРОГНОЗИ ЗА ПРИТОКА КЪМ ВОДОХРАНИЛИЩАТА

Кратко описанието на подобна система е трудна задача.

Тук се представят резултати от оценката на различни начини за прогнозиране на притоците и нуждите от вода в системата.

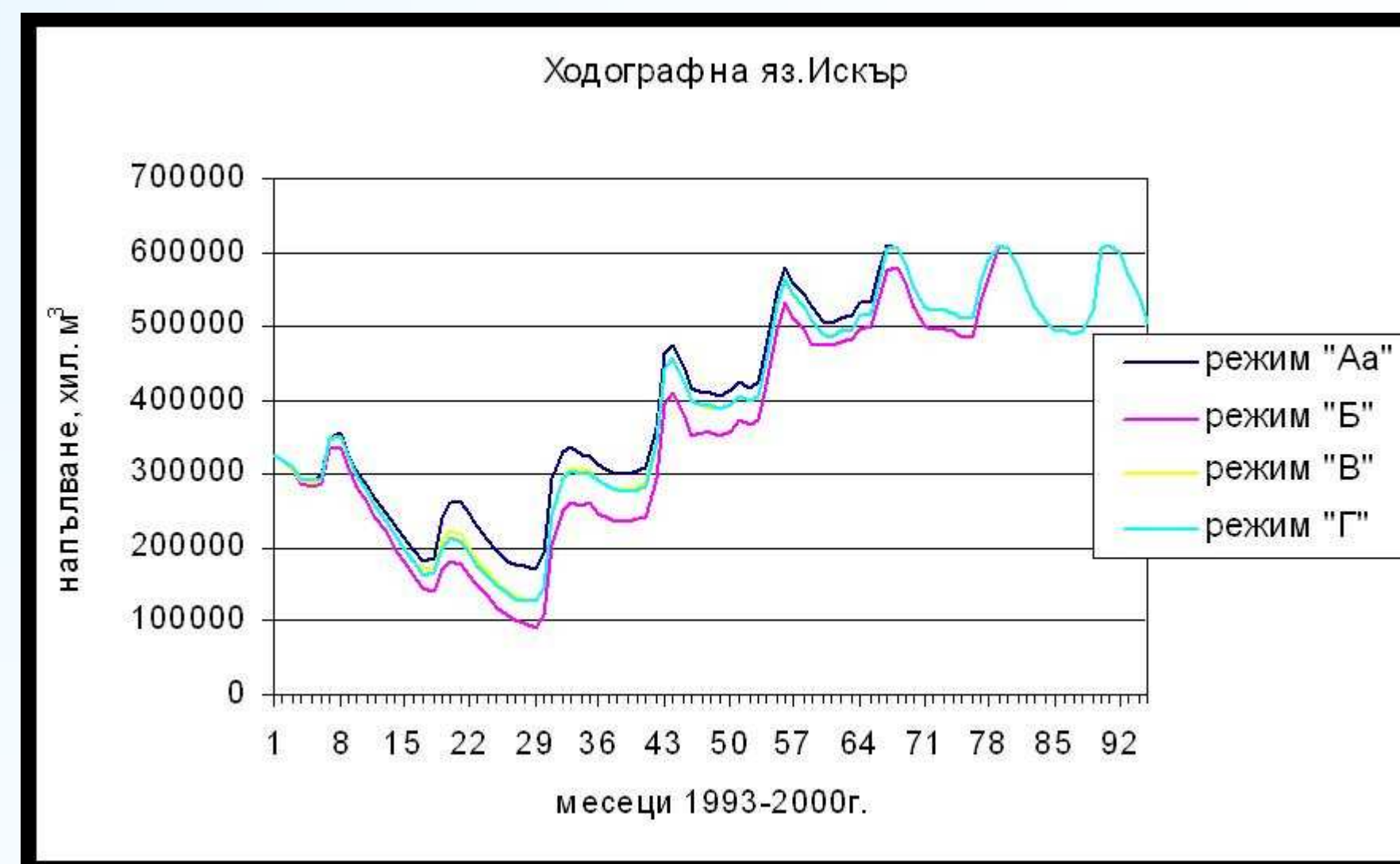
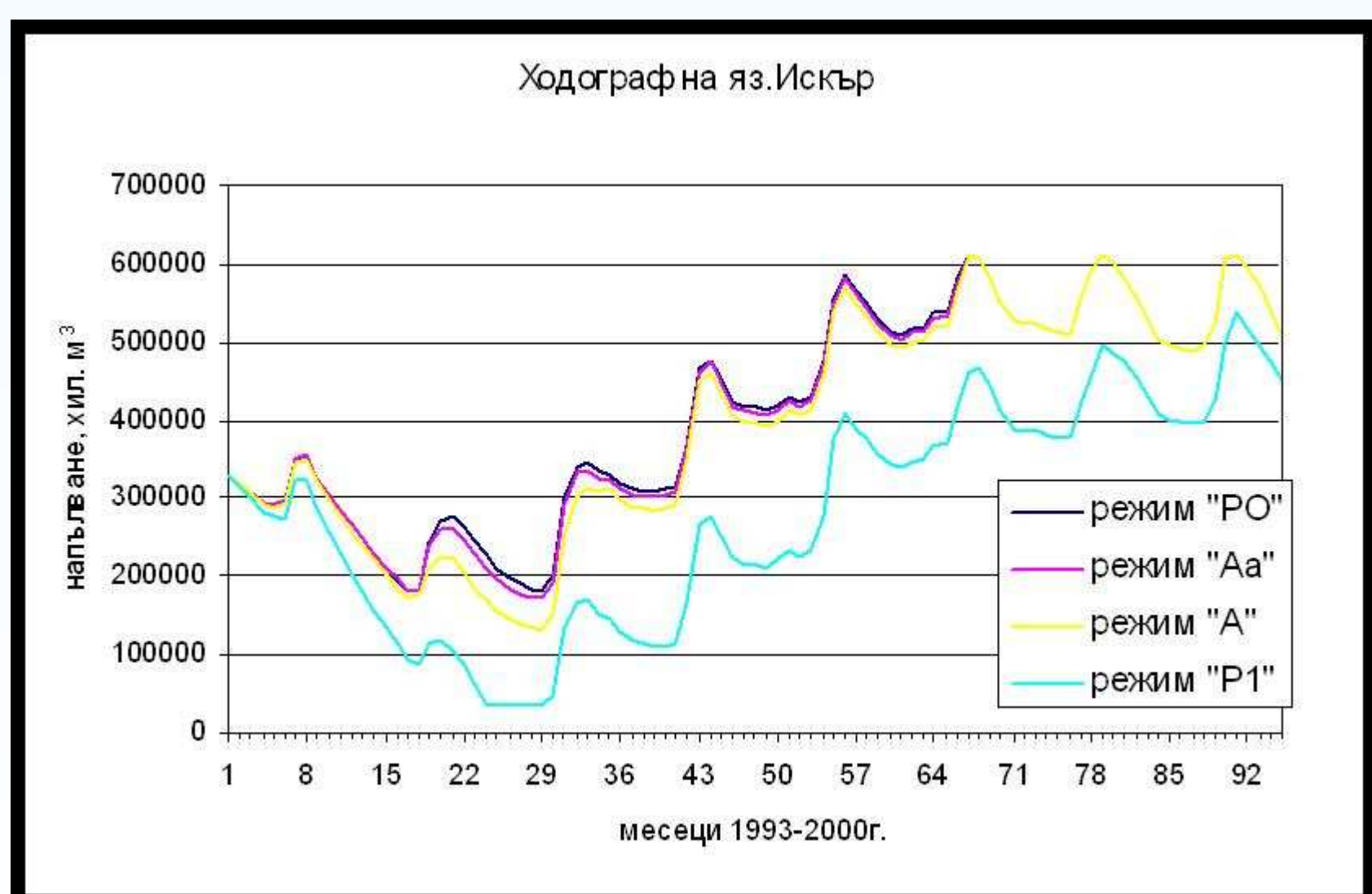
При експериментите са използвани данни за периода 1961-2000 год.

Етап 1 - Използвайки данните за 1961-1992 год. Са изведени правила за управление на системата съгласно възприети изисквания.

Етап 2 - Използвано е приложение (СПВР) за следващите 96 месеца (1993-2000). **Този период е познат и може да служи за оценка на приложимостта на подхода и получаваните резултати.**

За оценка на подхода и софтуера са проведени експерименти чрез приложение изпълняващо напълно автоматизирано етап 2.

Изходна ситуация ('без управление') - режим "P1", непрекъсната симулация - "P0", помесечна симулация "A" and "Aa"

Избраните начини за прогнозиране са **само илюстративни**, но показват необходимостта от добро прогнозиране на притоците и водопотреблението като предпоставка за ефективно управление на водностопанските системи.

Получените резултати дават предпочитания към:

- режим "Г" – За месечни прогнози за притоците и водопотреблението се използват **съответните стойности от предходната година.**
- режим "В" – за месечни прогнози за притоците и водопотреблението се използват съответните стойности за 1985 год. (**сравнително суха година за периода 1961-1992**) и като резултат - **по-ранни във времето и предпазливи решения.**

Четири много опростени (статистически) начина за прогнозиране са приложени:

- режим "А" – съществува точна месечна прогноза за притоците и водопотреблението за целия период (1993-2000);
- режим "Б" – за месечни прогнози са използват средните месечни стойности за притоците и водопотреблението за периода (1961-1992);
- режим "В" – за месечни прогнози за притоците и водопотреблението се използват съответните стойности за 1985 год – сравнително суха година за периода 1961-1992;
- режим "Г" – За месечни прогнози за притоците и водопотреблението се използват съответните стойности от предходната година.

По-нататъшно подобряване на резултатите може да се очаква ако се извършва периодично (на 1-2 години) актуализиране на правилата за управление (етап 1).

Чрез посоченият подход има значително по-големи запазени водни обеми и предпоставки за по-надеждно водоподаване за приоритетни водопотребители.